अत्र निसर्गेत्यादिविशेषणसाम्यात् सरोजिन्यां नायिकाव्यवहारप्रतीतौ स्त्रीमात्रगामिनः स्मेरत्वधर्मस्य समारोपः कारणं। तेन विना विशेषणसाम्यमात्रेण नायिकाव्यवहारप्रतीतेरसंभवात्। औपम्यगर्भत्वं पुनस्त्रिधा संभवति। उपमारूपकसङ्करगर्भत्वात्। अत्रोपमागर्भत्वे यथा।

"दन्तप्रभा पुष्पचिता पाणिपल्लवशोभिनी।
केशपाशालिवृन्देन सुवेशा हरिणेक्षणा॥"

अत्र सुवेशत्ववशात् प्रथमं दन्तप्रभाः पुष्पाणीवेत्युपमागर्भत्वेन समासः। अनन्तरञ्च दन्तप्रभासदृशैः पुष्पैश्चितेत्यादिसमासान्तराश्रयेण समानविशेषणमाहात्म्याद्धरिणेक्षणायां लताव्यवहारप्रतीतिः। रूपकगर्भत्वे यथा।

"लावण्यमधुभिः पूर्णमित्यादि॥" सङ्करगर्भत्वे यथा। "दन्तप्रभा पुष्पेत्यादौ।" "सुवेशेत्यत्र" "परीतेति" पाठे ह्युपमारूपकसाधकाभावात् सङ्करसमाश्रयणं। समासान्तरं पूर्व्ववत्। समासान्तरमहिम्ना लताप्रतीतिः। एषुच येषां मते उपमासङ्करयोरेकदेशविवर्त्तिता नास्ति तन्मते आद्यतृतीययोः समासोक्तिः। द्वितीयस्तु प्रकार एकदेशविवर्त्तिरूपकविषय एव। पर्य्यालोचने त्वाद्यप्रकारे एकदेशविवर्त्तिन्युपमैवाङ्गीकर्त्तुमुचिता। अन्यथा।

"ऐन्द्रं धनुः पाण्डु पयोधरेण शरद्दधानार्द्रनखक्षताभं।
प्रमोदयन्ती सकलङ्कमिन्दुं पापं रवेरभ्यधिकं चकार॥"

इत्यत्र कथं शरदि नायिकाव्यवहारप्रतीतिः। नायिकापयो-